

Quaestio medica chirurgica ... An tumidis haemorrhoidibus [sic] hirudines? / [Jean François Clément Morand].

Contributors

Morand, Jean-François-Clément, 1726-1784.
Chomel, Jean-Baptiste-Louis, 1709-1765.

Publication/Creation

Paris : Quillau, 1750]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dp5hqddh>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,

manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis quinto mensis

Martii, Anno Domini M. DCC. L.

M. JOANNE-BAPTISTA-LUDOVICO CHOMEL,

Medico Regis ordinario, Doctore Medico, Præside.

An tumidis Hæmorroidibus Hirudines?

I.

ÆMORROIDES ἀπὸ τῆ ἁμα & πέω, sanguinem fundo, significant ut plurimum venas quæ sunt in Ano. Nomen illud sortitæ sunt quia sæpius sanguinem fundunt, vel ab ipso præter modum distenduntur. Cæcas dicunt vel apertas. Cæca sive lateat intus, sive ad marginem Ani turgat, sanguinem non reddit, sed illo plena tumet. Aperta dicitur quæ

A

vel extrâ sedem prominens , vel oculis non subjecta sanguinem effundit. Aliquando etiam hoc nomine donantur venæ circa uteros mulierum , eodem naturæ molientis impetu , sanguinem profundentes. Rarò ante pubertatem invadunt : ineunte verò ætatis fervore , sanguine purpureo exundante , juvenibus ἀποδυσιδέειν incipientibus , proflire sanguis æstuat , & quemadmodum mulieribus menstruæ fiunt purgationes , quæ , si quâcumque de causâ non fluant , miseras mulieres variis malè torquent affectibus ; sic Viris increcente adolescentiâ quibus ex Naribus vel ex hæmorrhoidibus salubriter non erumpit sanguis , frequenter , pronuntiante Hippocrate , accidunt acutiores affectus , sanguineum sputum , cæphalalgia , febris putrida , magni abcessus ; ideòque ad pubertatem accedentibus , febres magis diuturnas prænuntiat Dictator noster , asseveratque Hæmorrhoidum fluxu laborantes neque Pleuritide , neque Peripneumoniâ , neque Phagædenâ , neque furunculis & . . . neque forsan Leprâ , fortassè autem neque aliis corripì ; adeò solvendæ plenitudini & eluendæ Cacochymia opportuno Hæmorrhoidum fluxu Natura potissimum consulit. Intelligat igitur Medicus salutiferam hanc nunquam cohibere vel suppressere evacuationem , Naturam sequi ducem ; hanc utiliter operantem non turbare , laboriosè parturientem non offendere , huic satius , ubi præsens Artis suæ requiritur industria , methodo tutiori auxiliatricem præbere manum.

I I.

NON languidam solùm juvare , fatiscentemque erigere , sed Plethorâ redundantem expedire , altiùs succrescentem naturam minuire , Artis Medicæ nunquam cessans debet esse meditatio laborumque ; quod verò , nostrâ quidem sententiâ , splendidius nunquam elucescit , quàm in Hæmorrhoidum curatione. Cum etenim Hæmorrhoides sint grandioris Naturæ molimina , vel exundantem , vel corrigi nescium humorem foràs pellere ambientis , has placidè fluentes sinat effluere Medicus ; tumidas & dolentes leniat ; Alvum molliter subducatur , excrementorum pondus levet , horum duritiem acridinemve dissuat ; prescribat interiùs syrupum violaceum , serum lactis , Cassiæ medullam , & . . . Blandiatur exteriùs cum decocto foliorum lactucæ , Hyosciami , Betæ , cæterisque hujus generis medicaminibus , sub fomenti , suffitûs vel cataplasmatismis formâ ; suo denique loco , si fieri possit , restituantur , molliterque repellantur Hæmorrhoides. At illas causticis adurere , sectione suppressere , ligaturâ cohibere , Naturæ quippe adversum , nefas sit. Hæmorrhoides cum haberet Alcippus (Libro 4°. Epidem.) à curatione prohibebatur , per Chirurgiam excisæ sunt , æger insaniit , & acutâ succedente febre , cessavit. Larissæ Eudemus (Libro 5°. Epidem.) intempestivè per Chirurgiam curatus est. Excisis Hæmorrhoidibus & producto Cancro in parte in quâ fuerant excisæ , sævè fe-

bris ad mortem usque. Apud Hollerium vidisse se meminit Duretus Episcopus, cui protuberantia erat in Ano, quæ colore & consistentiâ cutim naturaliter constitutam referebat. Chirurgi suaserunt ut constringeretur accuratè ut excideret, negabat esse faciendum Duretus, huic nulla salus sperabilis, innumeræ verò calamitates accidere posse videbantur, lino tamen constricta est ut moreretur & excideret. Ecce doloris nata est acerbitas, & in convulsionem incidit miserandus æger. Illud est, inquit Duretus, manu Chirurgicâ curare sed non est sanare. Quâ quidem mente olim impulsus Hippocrates Aphoristicas hæc leges sancire non dubitabat. Ab Hæmorroidibus diuturnis curato, nisi una servetur, periculum est Hydropem aut tabem accedere à suppressis Hæmorroidibus insania Melancholicis Hæmorroides supervenire bonum, non solum, ut ait Galenus, ratione evacuationis, sed respectu peccantis humoris qui evacuatur; cur non etiam ratione loci quo celebratur & perficitur evacuatio, & ratione partium quibus subjacet? Illa est tutior breviorque via quâ se tentat explicare & expedire Natura, dum sanguinis exonerationem immediatè & directè per ea quæ impediuntur movens, movet faciliùs tutiùsque quàm si traheret è longinquo & per insontes vias.

I I I.

QUANDIU statis temporibus & periodis fluere non desinunt Hæmorroides, eadem esse debet ratio ac de menstruâ Mulierum purgatione: Naturæ auscultandum. At verò si non fluant vel si fluere consuetas inspissans quævis causa, aut rudis medicafter tardaverit, languet corpus, imminuitur appetitus, sæviunt in intestinis tormina, lumborum adest gravitas, Cæphalalgia torquet, cæteræque benè multæ ingruunt ægritudines malorum irritamenta. Si duræ & tumidæ Hæmorroides quas cæcas Latini vocarunt, intestini recti actionem ita impediant, ut perpetua vellicatio cum ardore pruriginoso orificium recti premat, pungat, atque, vel minimo motu, vel cum alvus deponitur, recrudesca, acerbissimus tunc exoritur dolor: morbo invalescente, vicinæ tument dolentque partes, afficitur vesica, urinæ secretio tardatur, ardet uritque inflammatio; cum dolore immani advenit suppuratio, & serpente malo fistula producitur, eò perfidiæ & periculi plena magis, quòd cuniculos in pinguedine & optimâ carne agens, crescere eundo & strages edere pessimas sit in promptu; sic parî ferè modo luem veneream non apta nata procreare quæ ad vota fluit Gonorrhæa, vel, ex spissitudine & acredine humoris malè fluentis suspensa, vel quod magno vertitur Arti opprobrio, ex artificis imperitiâ, putidâ Meretrice, ni fallimur, nocentiori suppressa, vel perverso injectionum usu in sanguinem reflua, vel incongruenti drasticorum administratione devia, varia nefandæ luis nunquam non accersit advocatque symptomata. Ubi igitur maximè tument Hæ-

morroides, sanguinique moras nectunt, digitis butiro recenti inunctis molliter impellentibus, resistunt, medicamentis emollientibus, doctam artem superante malo, non cedunt; confugiendum est, ad eam medendi methodum, quæ ex ætate, temperamento, sexu, anni tempestate, viscerum abdominalium statu, humorum Crassi, vasorum tumentium naturâ, colore, situ, functionibus & . . . præscribenda venit. Cavendum imprimis ne refluus sanguis massam inficiat, viscera contamine, vasa reddat immeabilia, œconomiamque subvertat. Nec cum Germanis ad pilulas aloë, sennâ, colocynthide, gummosisque medicaminibus turgidas enemata-ve acria recurrendum censemus, nostratùm visceribus adversantur. Gestent veste qui voluerint, scrophulariæ tuberculos, castaneas indicas, chelidonii radices, Ari bulbum, Cardui Hæmorroidalis gallas, hæc illudimus mulierculisque linquimus excolenda. Mollia, dulcia, anodina probamus. Pinguia increpantia, unguenta, emplastra, astringentia, spirituosâ, caustica non suademus. Quid agendum ergo? Quo se vertendum? An ustio usurpanda? Crustâ occæcantur, calloque indurescunt partes quibus necessaria est lubrica mollities quæ sanguini impellenti cedat & abundanti faveat perspirationi. An ferro adaperiendæ Hæmorroides? Exquisito sensui quem Natura recti intestini extremis præsertim impertiit fibris ita adversatur ferrum, ut nunquam nisi maximâ urgente necessitate admovendum sit, vetat etiam tumoris ad inflammationem vergentis natura & sanguinis intus coerciti præsentia; quis aliundè fluxum sisti forsitan indocilem non verebitur? At ligaturâ nodum solvere remque expedire consulis. Naturæ profectò non obtemperas; Naturam non imitatur ea medendi methodus quæ duram inducendo cicatricem, novos (occasione datâ) obices sanguini poneret, locumque calculo, lienis duritie, hepatis obstructioni & idèdaret quòd spontaneam impediret Naturæ purgationem. Ableganda igitur perniciofa hæc methodus quæ Hæmorroideam tollendo varicem, corpus auxiliatori sacculo defraudat. nec satis est; pellendum quò natura vergit, quò consuevit ducere, eò ducendus est humor, hinc est quòd venæ sectio non semper tuta sit è brachio, tumentibus Hæmorroidibus, quæ Naturæ non respondet votis. Non etenim à solâ vasorum depletionem, horumque vacuationem pendet Hæmorroidum non fluentium curatio, requiritur vacuatio κατ'ἴκιν id est è directo, idcirco sanè Majores nostri, Cucurbitulas, Scarificationes, Frictiones, Sinapismum, Deurticationem, Vesicantia, Epispastica, Fonticulos, Cauteria, Ustiones, ligaturas frequenter in plurium morborum curatione adhibebant, ut materiam morbi in ipsâmet Parte oppugnarent, vacuarentque κατ'ἴκιν. Recentiores verò ex detecto sanguinis circuitu, ex intellectâ legum hydraulicarum mechanice, solam venæ sectionem celebrandam sufficere, cæterisque medendi rationibus, quibus possit san-

5

guis minui, anteponendam esse existimarunt, quód una sublevatâ corporis parte cæteræ brevî, favente sanguinis circuitu, expediri credantur; quasi verò in humano corpore, ægroto potissimùm, ad lancem & stateram semper ille exerceretur mechanismus, fluidorum æqualis perficeretur motus, solidorum inconcussus vigeret Elater, quem levior turbat causa, levissima sæpè destruit. Quidquid sit, Rationi & experientiæ consonum magis videtur, tumidas Hæmorrhoides adhibitis sanguisugis aperire.

I V.

HIRUDO Græcis βδέλλα à fugendo, apud latinos sanguisuga, insectum est palustre, oblongum, reptile, transversis lineis distinctum, ore subrotundo ac veluti calloso instructum, quod extensione & contractione sui corporis lubrici, vermis instar, tractu volubili incedit. Hirudo paludosa, subrufa, fulva, nigrescens, obscurè maculosa, crassiori figurâ & longitudine, deterioris notæ censetur; subviridis verò splendore quasi striato, dilutiore, flavescente, fluvialis vel rivulorum incola, tereti formâ probatur & præfertur. Diù nihil pasta, sicco servata vitro, admovetur, digitis molli linteo indutis, absterfo vel leviter perfriçto corporis exsugendi loco, satiata spontè delabitur, partem dimittens, vulnuscule quasi triangulari commorsam; plures admoventur ubi larga sanguinis requiritur evacuatio. Dicunt etiam hirudinum caudas secundum fibrarum longitudinem esse amputandas cum jam sanguine repleti incipiunt, ut sanguinem tardius exsugere desinant, guttatim tunc stillat sanguis, supposito, ut aiunt, vasculo; quod quidem observare nunquam nobis contigit. Animalculum etenim illud doloris vel levioris impatiens, derepentè, si forcipe caudam attingas, vulnus dimittit. Ubi sat sanguinis exhauserint Hirudines, tabaci fumo afflatæ, pauco sale vel cinere calenti, vel urinâ aspersæ, facillè cedunt, caduntque, mox in recentes aquas, & sæpiùs renovandas transferuntur, at tardè novo infligendo vulnere idoneæ sunt, ob crassitiem nutrimenti quo diù turgent. Horum antiquus est in Medicinâ usus, meminerunt quippè Græci, Arabes, Latini, Galenus, Plinius, Rhasis hinc etiam cecinit Poëta.

Nec missura cutem nisi plena cruoris Hirudo.

Deficientibus Chirurgis, vel exiliori vasorum diametro sectionem dissuadente, venæ sectioni mirum in modum succenturiantur. Referente Rhazi (lib. 36. cap. 3.) Hirudines tumidæ faciei rubrum colorem seu tinea rubicundam suctione proffigarunt. Narrante Zacuto, inveteratis fædatæ faciei pustulis quadraginta admotæ Hirudines curationem morbi absolverunt. Phrenitidem ex Lochiis retentis quatuor ad uteri vicinia admissæ Hirudines, præmissis incassum venæ sectionibus, sanaverunt, Epilepsiam ab eadem ortam causâ mitigarunt. Cephalalgiam

& vertiginem venis retrò aures inductæ, composuerunt: periculofam linguæ intumefcentiam Hirudinum exinanivit fuctus. In ophtalmiâ pertinaci, oculi angulo, inferioribusque palpebris & temporibus maximo cum fuccellu admotas vidimus Hirudines. Nafi ruborem inhonestum datum est auferre unico Hirudinis favente fuctu. Quid plura? Dicendi non effet finis, si quæ passim apud authores, Stalhium imprimis, passim traditione, propriâve experienciâ de efficaci Hirudinum applicatione innotuerunt, liceret enarrare; sed qualiscumque sit hujusce Animalculi usus, pro sublevandis quamplurimis ægritudinibus, nullibi præstantior est quàm in Ani tumentibus venis, quòd nullibi utilitatem magis eximiam, laboranti naturæ conferant, quàm cum Naturâ monstrante viam, fluxum sanguinis promovent. Ibi tutò, liberè, commodè, è directo, sanguis evacuatur, & tunc abscinditur radix, ut Stalhii verbis utar, omnium affectuum circà regiones corporis inferiores. Sic bilis orgasmum, sanguinis exuperantiam, melancholiæ furores, renitentis abdominis tumorem, hepatis obstructiorem, lienis duritiem, quartanas rebelles, pertinacem ischiadem, morbum hypochondriacum, nullo medicaminum generi cedentem, sæpiùs exasperatum, vagam arthritidem, sola Hirudinum admotio, vel tumidis Hæmorroidibus, vel ipsismet Ani marginibus, debellavit, fugavitque.

V.

NIHILOMINUS anceps dubiusque hæres: existimas cum Galeno, Mercuriali, Alexandro Massariâ, vulnus ab Hirudinibus inflictum esse angustius, quàm ut possit crassitudo sanguinis exire, partemque fluidiorem tantum erumpere; pro certo tenes sanguinem eum attrahere Hirudines, qui carni adjunctus est, non qui in imo continetur corpore: at verò ut irruenti sanguini pateat liberior aditus, foramenque, licet tenuissimum, dilatetur, pars ab Hirudine commorsa, ex Oribasii præcepto, molli spongiâ fovetur, balneo aquæ dulcis & tepidæ irroratur; admovetur etiam, si necesse sit, cum Galeno, Hollerioque nostro, cucurbitula quæ ad libras plures sanguinem cogit effluere, quæ quidem largior rarò convenit evacuatio; ita enim aliquandò abundanti rivo ex Hæmorroidibus fluit sanguis, ut ad caustica & astringentiâ, cum Hippocrate & Galeno confugiendum sit, ne adveniant cachexia, tabes, hydrops. Ex toto igitur sanguinem trahunt Hirudines quæ trahunt ex Hæmorroidibus, non verò unicum qui carni adjunctus est. Quarè autem cæcis tumidisque Hæmorroidibus applicandas Hirudines tam animosè censemus, quòd salutifera ea sit evacuatio quæ Naturæ congruit, quòd secura quæ trahit è directo, quòd utilis quæ peccantem humorem per breviorẽ viam educit, quòd necessaria quæ sanitatis servat integritatem, imminentes morbos avertit, præsentis, herculeos quamvis, debellat & sanat.

Novimus Mulierem ita ascitè laborantem, ut ad paracenthesim multoties celebrandam coacta confugere, curaretur ad tempus, non sanaretur. Ecce autem artem docente Naturâ, curamque suscipiente, larga derepentè advenit Hæmorroidum vacuatio, ægramque liberavit ad annos. Vidimus Mulierem annis triginta novem natam, asthmatis paroxismo, variantibus anni tempestatibus, suffocatam, hepatitide sæpiùs laborantem, nephritico quandoque dolore divulsam, colicâ modò intestinali, histericâ modò fatigatam, hisque affectibus variis eò magis obnoxiam quòd ob hæreditariam & vagam arthritidem, cum puerili scabie suppressâ, conjunctam, tota nervorum compages sævum in modum levissimâ de causâ doleteret, & spasmodicè torqueretur. Huic miseræ Mulieri ortu nobilissimæ, ingenio ornatae, animo plenæ, fortis dignæ melioris, toties à pueritiâ repetita fuerat venæ sectio, ut vasa omnia Cubiti, Radii, Carpi, Pedis lanceolâ sædata, & quasi concisa operationem licet indictam omninò rejicerent. Hanc in assuetudine diversorum symptomatum paroxismo visitans, cum invenissem dolente abdomine, hepate tumido, diaphragmate quasi sursùm retracto (sæviebat acriter asthmatis paroxismus) exiguoque pulsu laborantem: ecce Natura, tantis, etsi oppressa & fatigata symptomatibus per tumidas Hæmorroides sublevare se enixa est, mihi que quid præscriberem incerto, monstravit viam. Protinùs occasionem arripiens elabi promptissimam, admovendas Hirudines jussi. Vix sanguis fluere incepit, spissus, fœculentus, atrò rubescens, cum subitò pulsum reviviscere, ventrem deprimi, urinas cieri, Diaphragma descendere, aërem spirari, hepatis regionem elevari, secretiones uno verbo reintegrari & quod faustum magis nec satis prædicandum, hæc omnia symptomata non ad menses ut olim cum balneis, venæ sectionibus, temperantibusque medicamentis, sed ad annum & amplius solis admotis Hirudinibus, solo fluxûs Hæmorroidalis promoti beneficio contiguere, & quæ per plures annos in sellâ Brachiatâ, noctes infelix erecta perdiderat, lecto nunc sana decumbit; adeò verum non quantitate evacuati sanguinis, sed qualitate, sed electione loci per quem extrahitur sanguis Naturam ægotantem juvari atque sublevari. Curavimus virginem annis viginti quinque natam, quibusdam abhinc annis ob menstruæ purgationis tardantem fluxum, colicis doloribus nephriticam, uterinamque colicam sæpè referentibus, ita vexatam, ut pluries noctu è lecto pulsus auxilium & opem laturus currerem. Lacerabant miseram distenti ventris tormina; torquebant sævum in modum semianimem vomitus horrendi; venæ sectiones innumeras, fomenta, olea, victum tenuissimum, cæteraque hujus generis medicamina, vix favente successu præscripseram. Balnea aquæ dulcis, ad menses quâvis die per quatuor horas, usurpanda censueram, ut tumens & acriter renitens universum abdominis spatium mollirem.

& redigerem ; vix ægra tepidæ balneum aquæ subierat , cum aquam proprio calore ita recalesceret ut plures aquæ situli alternatim in balneo projecti , illud vix temperarent. (Quem visceribus æstum !) Emulsiones , serum lactis , & id medicaminum genus incassum adhibebantur. Incendebant narcotica , non sedabant , astringebant non aperiebant aquæ martiales , humores rarefaciebant non pellebant sulphuræ & thermæ. Venæ sectionem non semper admittebat debiliior pulsus ; à spisso & visceribus abdominalibus hærente sanguine universa symptomatum cohors ut plurimum ducebat originem ; at massam hanc penetrare , vasorum Mæandros permeare , hoc opus hic erat labor ; cæca modò interiùs , exteriùs modò , tumebat Hæmorroidum congeries , strictamque pertinaciter alvum reddebant strictiorem. Hirudines igitur pluries admovendas eò confidentiùs præscripseram , quòd ab ipsismet abdominalibus vasis sanguinem , eliciendum esse fortiter persuasum haberem ; at nescio quo suffusa pudore puella renuebat acriter , per annumque ferè integrum pugnaverat ; sed atroci multotiesque recidivo victa tandem , & ferè confecta malo , nullamque aliam à nobis sententiam quam enixè postulabat accipiens , Hirudines admoveri permisit ; quæ quidem ità prosperè successit operatio ut deindè quâvis die , quâvis horâ Hirudines invocaret , has amicas appellaret , præcibusque admovendas efflagitaret , donec perfectè sanata fuerit , Hirudinum plusquam quinquaginta admotione trium mensium intervallo. Quidni igitur concluderemus ?

Ergò tumidis Hæmorroidibus Hirudines.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Hugo Capet.

M. Joannes-Jacobus Messence.

*M. Philippus Davier de Breville ;
Dotaria Hispaniarum Regi-
næ , dùm viveret , Medicus
ordinarius.*

M. Petrus-Augustus Adet.

*M. Carolus-Franciscus Theroulde
de Toulouse de Vallun , Eques.*

M. Guillelmus de Magny.

M. Jacobus Barbeau du Bourg.

M. Laurentius Ferret.

M. Gabriel-Antonius Jacques.

Proponebat Parisiis JOANNES-FRANCISCUS-CLEMENS
MORAND , Parisinus , Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pa-
risiensis Baccalaureus , A. R. S. H. 1750 , à sextâ ad meridiem.